

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.25.2.103-110>

Stratis Mirivilis

Učiteljica z zlatimi očmi

S tolkačem je potrkal na hišna vrata, in kmalu mu je odprla priletna ženska, stara kakšnih petdeset let. Bila je visoka, glavo si je zahomotala s črnim šalom.

»Gospa Vranas?« je vprašal.

Ženska je prikimala in ga s kretnjo povabila naprej. Ta resna tiha pojava z gorečimi, skoraj divjimi očmi je nanj naredila velik vtis.

Prečkala sta podolgovato, s kamni tlakovano dvorišče, vsak tlakovec je bil obrobljen s čistim apnencem. Desno in levo je stala vrsta glinenih loncev s preprostimi rožami in zelišči, vsi so bili čisto beli od apnenca. Na vsaki strani vrat sta kot vesela lakaja s svežimi listi frfotala živo zelena topola. Po zidu je plezal jasmin, posut s snegom svojih cvetov. Spomnil se je njegovega dehtenja v učilnici. Zadaj je rasla visoka višnja. Vladalo je vzdušje snage in urejenosti, ob kakršnem bi človeku moralo zaigrati srce. Kljub temu je v tej hladni tišini začutil, kako ga navdaja slutnja žalostne skrivnosti.

Najbrž zaradi te v črnino oblečene ženske, je pomislil. Ta depresivni vtis tišine prihaja od njenih krenenj. Gotovo je nema.

Ženska ga je spremila v prostorno sobo, okrašeno s podeželsko slikovitostjo.

Učiteljica je sedela v globini sobe na zelo široki klopi, ki se je raztezala ob vsej dolžini stene od strani morja.

»Dobrodošli v naši skromni hiši!«

Pospravila je ročno delo, ki ga je imela v rokah, v pleteno košarico in vstala, da bi ga pozdravila. Pomignila mu je, naj sede na isto klop. Tam sta bili dve okni, ki sta z višine gledali na odprto morje in Malo Azijo. Sedla mu je nasproti, v širok stol z naslonili za roke, in služkinji naročila, naj prinese kavo in slaščice. Ko je nagnila obraz postrani, je videl njene temne, goste in zavihane trepalnice.

Delovala je mirno in brezskrbno, on pa se je ponovno vprašal, kako bo sprejela sporočilo in žalostni zavojček padlega. Gledala ga je naravnost v oči, drzno, zvedavo in v njenem iskrenem pogledu se je skrivalo mirno pričakovanje.

Z žalostjo je potegnil denarnico iz žepa. Vstal je in se ji približal.

»Izvolite, to je,« je rekel in prevzelo ga je nenadno ganotje, ki ga ni pričakoval. Začel ji je drugega za drugim izročati spominke mrtvega. »Vaša fotografija ...«

Nehote je spet opazil, da ji sploh ni bila podobna. Molče jo je vzela. Potem ji je dal še poročni prstan.

Nato drobec šrapnela, ki se ga je dotaknila z očitnim odporom, in nazadnje urico.

»Ura se je,« ji je rekel in sam pozorno prisluhnil svojemu nizkemu glasu, »ustavila v trenutku, ko je prišlo do eksplozije. Od tedaj kaže ta trenutek. Vrnas,« tokrat mu ni več rekel pokojnik, »je rekel, da bi rad, da za vedno kaže to uro, da jo takšno dobi njegov otrok, ko bo odrasel ...«

Nekaj je zadrhtelo v njem. Dal ji je še denarnico in se spet usedel.

Ženska je urico bežno pogledala, potem pa oči privzdignila k njemu. Medtem ko je počasi zlagala vse te predmete nazaj v denarnico, je rekla:

»Da ... To je cenena urica. Ne stane ne vem koliko ... Vseeno hvala lepa za vse ... Za vaš trud, da ste vse to shranili in mi nato prinesli ... Zelo lepo od vas. Toda njegov zaboj, ki so mi ga izročili na zapuščinskem uradu, je bil izropan ...«

Njen glas je bil hladen. Žaljiva ali preprosto neumna?

Počutil se je, kot bi ga oklofotala. Na lepem se je zavedel, v kakšnem smešnem položaju sta v tej sobi tako on kot mrtvi. Vse ganotje se je sprevrnilo v prikriti bes in gnus.

»On *pa* vas je imel zelo rad, gospa,« ji je nazadnje rekel strogo in trpko, »bledlo se mu je o vas ... V blodnjah vas je videl ob sebi.«

To ji je rekel in hkrati pomislil, da bi lahko tisti *pa* tudi izpustil. Kaj mu je bilo treba komentirati tuje posle.

Učiteljica je gotovo opazila novi ton v njegovem govoru, saj je zardela in visoka loka njenih obrvi sta se rahlo zganila. Spustila je pogled na črno denarnico. Rekla je počasi, v tonu hladnega pojasnila:

»Rad me je imel ... zares ... in jaz sem storila, kar sem lahko, da bi ga osrečila. Bil je nesrečen človek ...«

Za hip se je obotavljala, potem pa je privzdignila pogled in spet s poudarkom spregovorila:

»Veliko ljudi je nesrečnih, gospod ...«

Služkinja z glavo, zavito v žalovanje, je ponovno vstopila s pladnjem s slaščicami. Na istem pladnju sta bili dve skodelici kave. Učiteljica je vstala, dala črno denarnico v predal, ga zaprla in vzela pladenj služkinji iz rok. Odložila ga je na nizko mizico in mu postregla. Njene kretnje so bile samozavestne in prikupne. Njene roke so bile bele in skrbno negovane. Drivas si ni mogel opomoči. Bil je poln ugovorov, ki jih ni imel pravice izreči, dvomov, ki jih ni mogel razrešiti.

»Priporočam vam višnje v sladkorju,« mu je rekla z očitnim ponosom. »Sama sem jih skuhala, domače, z višnje na dvorišču ... Lepo so se karamelizirale.«

Gledala ga je in s čudno preprostostjo (ali ironijo?) čakala, da ji pove, kakšna se mu zdi njena slaščica.

Tisti trenutek se je z oddaljenega konca dvorišča zaslišalo divje kričanje. To je bilo tragično in razglašeno vreščanje, za katero ne bi mogel reči, ali prihaja iz grla človeku ali mučeni živali.

Drivas se je presenečeno obrnil. Dekle je očitno vznemirjeno visoki ženski, ki ji je, brž ko se je zaslišal glas, pogledala naravnost v oči, pomignilo, češ naj gre. Molčeča črna ženska se je neslišno umaknila. Vreščanje je po malem pojemale, vse dokler se ni poglelo. Kot takrat z ranjenci v bolnišnici. Zavladala je mučna tišina in na lepem je Drivas vprašal:

»Ali ta ženska ne govori?«

Učiteljica je te besede sprejela z nekakšnim olajšanjem in povedala mu je njeno zgodbo.

Ne, ni govorila. Bila je iz Male Azije. Četaši so ji odrezali jezik. V njeni hiši so našli grško zastavo – bila je iz Papazlija. Privezali so jo na steber, po tleh razgrnili zastavo in na njej posilili njeni hčeri. Potem so ju zaklali. Z nožem. Vrat so jima položili na desko za rezanje mesa in jima z nožem odrezali glavi. Ona se je zvezana trgala, jih rotila in preklinjala Mohameda. Tedaj so ji odprli usta, ji s kleščami potegnili ven jezik in ji ga odrezali. Ko je prišla z nasprotne obale, je bila napol nora od nesreče. Sapfo jo je vzela k sebi in od takrat živita skupaj. Skrbi za hišo, kadar je ona v šoli. Skrbi tudi za otroka.

Živahno se je zasukal.

»Otroka?«

Hotel je reči: »Kje imaš Vranasovega otroka?«

Videl je, kako ji je prek obraza naglo švignil tisti rožnati oblak. Besede so se ji zataknille v grlu, kot bi se ji zareklo. Spustila je pogled na svoje roke. Zadržano je rekla:

»Otrok ... Ampak, veste, bolan je. Pustite to ...«

Začela ga je spraševati po hiši, po sestri, življenju na vasi, Megalohoriju. Tam bi lahko človek kar umrl od dolgčasa, mar ni tako? Živahno ji je ugovarjal. To pa že ne! Njemu je tam zelo všeč. Čisto zares. Od trenutka, ko je zakopal noge v pesek na plaži, ko se je potopil v listje vinske trte, je spet zaživel resnično, veliko življenje.

»Poglejte na to z mojimi očmi,« mu je rekla učiteljica in se skoraj porogljivo nasmehnila. »Za vas je to življenje majhna zastranitev. Sapica spremembe. Za nas pa, ki stalno živimo na vasi, bi bila sprememba, ob kateri bi si spočili, samo pobeg v mesto. Tako je s tem ... Vsak vidi stvari s svojega zornega kota.«

Tako sta se pomenila. Drivas je priznal, da ima povsem prav, in pomislil, da se v tej preprosti misli skriva celotna življenjska filozofija. Vseeno pa je v

duši občutil neutolažljivo trmo, ki je morda izvirala iz starega, ponesrečenega scenarija, ki si ga je zamislil za to srečanje. Koliko utvar! Zelo rad bi govoril o svojem padlem prijatelju in ni vedel, kako naj preusmeri pogovor. Nazadnje je pod ogledalom zagledal fotografijo velikosti razglednice. Bila je v cenemem črnem okvirju. Odspodaj, v istem okvirju, je visela medalja. Vstal je in stopil bliže. Na njej je bil Vranas, slikan v svoji zlikani uniformi – verjetno je bila prva, ki si jo je oblekel, ko je bil povišan v častnika. Na rokavu se je videla vrsta ordenov s fronte. Očitno je bilo, da se je nastavljal tako, da bi se vsa ta vojna odlikovanja na sliki čim boljše videla. Opasal si je tudi meč in ga držal za ročaj kakor podeželski učitelji palico. Odspodaj je bil vojaški križ. S Sintagme so ga poslali vdovi, ko je umrl. To mu je povedala nekam bahavo. Pokazala mu je še neki dopis iz divizije, natipkan in ožigosan. V njem so ji pisali, da je lahko zelo ponosna na moževo častno smrt.

Obrnil se je in jo pogledal. Jasno kot beli dan je bilo, da je ponosna, vsaj delovala je tako. Začutil je, da v njem nepremagljivo narašča antipatija do te ženske.

Ona pa je začutila, da jo njegov sivi pogled napaja z žalostjo, in se je zasukala k odprtemu oknu. S širokim in svobodnim zamahom je iztegnila roko proti morju.

»Glejte,« mu je rekla, »ob tej uri vedno začne pihati. Vsak popoldan, do minute natančno. Ali vidite tisto škrlatno črto, ki tam pri Anatoliji brazda odprto morje? Še malo, pa bo vse morje škrlatno. Zato ker z nasprotne obale vlečejo etezijski vetrovi.«

Stala je napol sklonjena k oknu, in ni si mogel pomagati, da ne bi občudoval trdne gibkosti, ki jo je na vse možne načine izkazovalo njeno telo. Imela je jedro in hkrati ljubko postavo, ki je spominjala na čudežno prožnost mačk. Kot Atenino čelado je nosila težko krono temno rjavih las, ki so se bakreno svetlikali. Začesani so bili narahlo nazaj, skoraj izzivalno speti nad ponosnim tilnikom. Spomnil se je Vranasovih besed, da so ji vaščanke nadele vzdevek grofica.

Zdaj je dojel, da mu je bila zaradi preobila življenja, od katerega je prekipela, še bolj nesimpatična. Pred oči mu je živo stopil spomin na trpeče telo, ki ga je videl ugašati kot svečo. In zadnji preblisk njegovega življenja je bil krik ljubezni do te ženske. Zdaj je Vranasovo pohabljenno telo gotovo še huje razdejal razkroj. Tale tu pa se je veselila življenja kot razprta stolistna vrtnica. Dobro se je počutila, čudovita in trdna v svoji koži. Jedla je, dobro prebavljala, še jasmin je imela na krožničku, da ji diši. Kazala je na odprto morje, mogoče zato, da bi razkrila nadlaket, in govorila o sapici, ki morje obarva škrlatno. Uporabljala je izraze pomorščakov, ki so dišali po morskem valu. Z nasprotne obale vlečejo etezijski vetrovi. Za Vranasa ne vlečejo etezijski vetrovi z nasprotne obale. Zanj ni več niti morja, ki ga brazdajo pasati, niti te ženske, ki jo razganja od živahnosti, zdravja in lepote. Vranas pa jo

je oboževal, nekoč je bila njegova ... Nekoč? Zakaj? Bila je in je in bo vedno ostala žena padlega. Moč Vranasove ljubezni je bila tako strašna, da je ustvaril njen privid in ga priklical v globino Anatolije, da bi jo imel ob sebi. Ali ne bi mogla danes ista moč povzročiti nasprotnega, k njej privesti Vranasov privid? Občutil bi hudobno zadoščenje, če bi ji lahko razkril to misel, samo zato, da bi jo videl prebledeti od groze ... Poleg tega si jo je živo želel povprašati po Vranasovem otroku, pa si ni drznil. Občutil je, da bi bil to zanjo zelo težaven pogovor, predstavljal si je, da gre za kakšno bolezen, ki bi jo bilo pred materjo brezčutno omenjati. Nenadoma se mu je utrnila misel, da bi otrok lahko bil pohabljen, slep ali nor.

Z melodičnim glasom ga je spraševala o njem samem, o stvareh, ki je pravzaprav niso zanimale. Odgovarjal ji je skopo in vljudno, medtem ko je v sebi premleval svoje hudobne misli.

»Zelo rada bi spoznala vašo sestro,« mu je rekla. »Slišala sem, da je pravi angel.«

»Res je,« ji je preprosto odgovoril. »Pridite jo obiskat v Stolp. Zaposlena je z urejanjem hiše in še ni utegnila stopiti med ljudi. Seveda pa jo tudi žalovanje zadržuje proč od hrupnega sveta. Računam, da se bom pojutrišnjem že dokončno znebil obrtnikov. Pridite, če vam ni v nadlego.«

»Vsekakor bom prišla,« mu je rekla. »Letos smo morali zaradi izgube časa takrat, ko so šolsko zgradbo zasegli za potrebe vojske in beguncev, precej zavleči s poukom. Toda čim se bodo zaprla šolska vrata, se bom lahko več družila z njo, če ji bo seveda to po volji.«

»Kakšne odvečne, butaste vljudnostne fraze,« si je mislil sam pri sebi, medtem ko sta se pogovarjala in mlatila prazno slamo. »Igrava slabo komedijo.«

Ko je prišel do vhodnih vrat, je spet zaslišal divje krike. Prihajali so iz rumene kočice na zadnjem dvorišču, podobne prizidku k hiši. Nenadoma je pomislil, da ima najbrž tam zaprtega Vranasovega norega otroka. Za ječarko ima visoko begunko z odrezanim jezikom. Ta hiša je bila strašna. Čutil je, kako ga preplavljajo skrajno protislovna čustva.

Krenil je proti peščeni plaži. Globoko je zajemal čisti zrak. Sonce se je dotikalo morja kot gromozanskega ščita, zardelega od ognja. Zdelo se mu je, da bo vsak hip zaslišal, kako cvrči voda, kako brbota okrog razbeljenega bakra. Na vodni gladini so se poigravali zlati in škrlatni odbleski, gore Male Azije pa so imele nežno barvo jagode, mehke kot otroška polt.

Med kavarnami na obali, v bližini pristanišča, je njegovo pozornost pritegnil lokal, ki je sijal od čistoče in luči. Imel je tudi čudovito pomolno teraso, ki se je raztezala nad vodno gladino, podprta s stebri. Tja se je usedel in si naročil tropinovec.

/.../

Bilo je nedeljsko jutro in vse cerkve v Megalohoriju so žalobno potrkavale z vsemi zvonovi. Deželna zveza veteranov je priredila žalno slovesnost za padlimi vojaki iz Megalohorija s skupno mašo v spodnji cerkvi Matere božje, z metropolitom in vsemi popi iz province. Samo iz Megalohorija je padlo dvainosemdeset moških. Okrog kenotafa, ki je stal sredi cerkve, so v krogu razporedili dvainosemdeset krožničkov s kolivo, na sredi pa je stal velik pladenj Zveze beguncev v spomin na pomorjene ženske in otroke ter ujetnike, ki so trpeli v suženjstvu. Na kenotafu je stala vojaška čelada, ovenčana z lovorjem.

Leonis je bil član osrednjega izvršnega odbora in je bil častni gost. Zveza mu je prihranila častni sedež poleg kenotafa. Zraven njega je stalo predsedstvo lokalne organizacije in zastavonoša s svilenim praporjem, belim s črno obrobo in modrimi črkami: ZVM. Zveza veteranov Megalohorija.

Obred je pritegnil pravo poplavo ljudi. Velika cerkev je bila natrpano polna. Množica se je gnetla v preddverju in na dvorišču spodnje cerkve Matere božje, pravo mravljišče, in se celo zlivala ven na ulico. Znotraj so bili veterani, vdove, sirote v črnini in begunke v črnih rutah.

Leonis je videl gospo Sapfo na stolu poleg okvirja s svečami, blizu župana, skupaj z drugimi učitelji. Tudi ona ga je videla in spontano sta se pozdravila s komaj zaznavnim gibom. Spominska maša se je zaključila v globoki tišini, ki jo je prekinjalo samo hlipanje. Otožne žalostinke so razširjale svojo grenko poezijo skupaj z oblaki kadila nad sklonjenimi glavami. To je bila težka, dehteča koprena, ki je opijanjala glavo. Ko se je spominska maša končala, je sledilo »izklicevanje mrtvih«. Predsednik je drugo za drugim izkliceval imena padlih, tajnik pa mu je odgovarjal z vojaškim položajem, na katerem je padel ali bil pogrešan.

Bilo je zelo vroče in vzdušje v cerkvi je postajalo zadušljivo od dima sveč, dihanja in kadila. Tu in tam se je, čim se je zaslišalo kakšno ime, iz množice žensk v odgovor oglasil krik nezadržne bridkosti. Takrat so se vsi obrnili v smer, iz katere se je zaslišal glas, in neskončni šepet sočutja je napolnjeval cerkev in odmeval od hrumečih kupol. Kot na morju, ki se v viharju na lepem razburka in vzdrhti, preden se pomiri. Iz cerkve so odnesli dve, tri ženske, ki so omedlele ali vreščale v histeričnem napadu.

Ko je bilo izklicevanje že skoraj pri kraju, je učitelj Ksinelis, ki je sedel poleg desnega pevca, vstal s stola in se vse bolj bližal k škofovemu sedežu. Ko je škof na koncu spregovoril nekaj vljudnostnih in nepomembnih puhlic, je bil Ksinelis že tik ob Drivasu. Pomenljivo mu je stisnil roko in mu prišepnil:

»Veste ... Zveza mi je poverila čast, da imam govor ...«

Leonis ga je spodbudno pogledal in tedaj se mu je učitelj še bolj približal, mu pomignil, naj se skloni, in mu rekel:

»Vidite tisti krožnik tam z zlatim robom, na katerem stoji sveča z modrim trakom? To je Vranasova koliva.«

To je bil zelo skrbno pripravljen krožnik s kolivo, posipano s sladkorjem, kot stožec snega. Na sredi je gorela bela sveča, ki je imela namesto žalnega trak

z narodnimi barvami. Od beline sladkorja so se odražale besede, izpisane z drobnimi črnimi rozinami in pozlačenimi lističi mandljev: »Samo enkrat se umre.« V krogu so obdajale cel veliki krožnik.

Spet je začutil, da v njem narašča val besa, uperjenega v to žensko. Je bila to debelokožnost ali ceneno učiteljsko špartanstvo? Pozlačeni mandlji so se med drugimi revnimi jedmi veteranov bleščali kot zlati čini, verz je bil grob posmeh in sveča je s tem trakom izražala ceneni patriotizem. Spet se je spomnil na odlikovanje, obešeno na zid, in na uokvirjeno uradno obvestilo o Vranasovi smrti. Nehote se je zasukal proti okvirju s svečami, vendar je ni videl. Boter se je sklanjal naprej, da bi bolje slišal škofa, in zakrival njen obraz. Videl je samo njeno roko, dolgo, z vitkimi prsti, ki je žarela na črnini njene obleke. Začutil je močno radovednost. Ko bi obstajal način, da bi se znašel tam ob njej, da bi bdel, sklonjen nad njene oči, ne da bi ona to vedela. Sklonil bi se, da bi se zazrl vanje, kakor v vodnjak, da bi videl, kakšna senca jih je obšla v trenutku, ko je bilo izklicano ime njenega moža in bitka, v kateri je bil ranjen.

Tačas se je Ksinelis že vzel na prvo stopnico govornice in je že začel govoriti. Držal je nekaj na roko popisanih listov in dlan mu je drhtela med branjem. Bil je strašno bled. Samo mozolji so se mu rdečili na bradi. Dvakrat se je ustavil in si z robcem obrisal debela stekla očala, ki so se mu zarosila od sapa in pota.

Ksinelis se je veteranom zahvaljeval za čast, ki so mu jo izkazali, ko so mu zaupali, naj v njihovem imenu pozdravi padle tovariše. Njihove duše so ta hip čisto bele frfotale nad trepetajočimi plamenčki na krožnikih. Te plamene, majhne in zlate, je prižgala njihova neugasljiva ljubezen do padlih tovarišev v boju, zmagi in nesreči. On sam, Ksinelis, si je štel v največjo čast, za svoj najsvetejši ponos, da si lahko tudi sam lasti naziv veterana. (Drivas je vedel, da ga je pridobil v zaledju, dokler ga niso razrešili kot za boj nezmožnega zaradi šibkega prsnega koša.) To in še veliko drugega. In v imenu živih in padlih borcev izreka prošnjo in jim na srce polaga željo. Prošnja: Naj Domovina ne pusti golih in bosih sirot in vdov padlih in tistih, ki so se vrnili napol živi. Želja: Da bi nekoč, čez dolga leta, padle lahko utešili z maščevanjem ...

Drivas je govornikove besede sprva jemal zlahka. Celo zabaval se je ob ganotju, ki je učitelja premagalo, brž ko je začel. Vendar je polagoma, medtem ko ga je poslušal, začel čutiti, da ga obvladujeta odpor in jeza. In čim se je Ksinelis, ves poten in rumen, spustil z govornice, se Leonis ni mogel zadržati in je, ne da bi prosil za dovoljenje, planil k stopnici. Vsenaokrog se je razleglo mrmranje naklonjenega začudenja. Tik zatem pa gluha tišina. Zaslišal se je njegov glas, zvoneč, skoraj razburjen:

Naj mu veterani Megalohorija ne zamerijo, da si je dovolil spregovoriti brez njihovega dovoljenja. Naj mu ne zamerita metropolit in Zveza beguncev. Vendar misli, da »tovariš«, ki je govoril pred njim, morda ni mogel v celoti izraziti tistega, kar si je želel izreči ob tej ganljivi priložnosti. Povrhu tega verjame, da imajo v hramu Boga Resnice in Ljubezni svoje mesto zgolj besede

Resnice in Ljubezni. In vpričo triinosemdesetih plamenčkov, ki simbolizirajo prisotnost triinosemdesetih padlih med njimi, lahko spregovorita samo Resnica in Ljubezen. Zdaj je potemtakem čas, da poiščemo, kaj se skriva za besedami, če želimo najti Resnico in Ljubezen. Kaj je ta »Domovina«, ki jo naprošajo, naj ne pusti sirot mrtvih in družin živih veteranov umreti od lakote? To so vsi drugi, ki so imeli to srečo, da jih vojna ni prizadela. To so predvsem tisti, ki vladajo deželi. Zatorej jim pravimo: Kar je prej izrekel »tovariš«, ni prošnja, to je upravičena zahteva. To je terjanje pravice, ki se mora razrešiti z zakoni, in ne z beraškim rotnjem in romantično dobrodelnostjo. Drugič: zmota je, velika zmota verjeti, da padli od nas zahtevajo, da jih utešimo s še enim klanjem, ponovnimi umori, ponovnim skrunjenjem žensk, ponovnimi zverinstvi. Ne ... Mrtvi so zdaj pri Bogu. Ne poznajo več strasti in fanatizma. Skupaj s telesom so slekli vso svojo zverinskost. Mrtveci ne pijejo krvi. Sploh ne krvi svojih tovarišev. Nobena nova vojna ne prinese končnega obračuna. Ustvarja samo nove razloge za obračune. Če bi naši padli ta trenutek lahko spregovorili, bi se njihove blede ustnice izoblikovale v veliko Kristusovo besedo: »Ljubite ... Mir z vami ...« Rekli bi: »Veliko vas je. Naj bo ljubezen vaša postava in naj vam vlada. Brž ko si boste to zaželeli, se bo zgodilo.«

Lep je bil, ko je tako govoril. Oči so mu sijale od strasti, krilil je z rokami in lasje na čelu so mu vihrali od divjih kretenj. Bil je blede kot vosek, njegov glas pa je zvenel globoko in toplo.

Ko je stopil z govornice, odhajal in se zadeval ob ljudi, je že obžaloval, da se je prepustil zanosu, da ga ni mogel obvladati. Množica rok se je stezala z vseh strani, da bi stisnila njegovo, in oči, ki jih je videl pred sabo, so bile solzne.

Ko je odhajal iz cerkve, bi se v bližini okvirja s svečami skoraj spotaknil ob učiteljico. Začutil je, da ga gleda, in zazdelo se mu je, da so njene oči ogromne, polne senc in vprašanj.

Prevedla Lara Unuk